

Bijlage 5 Begeleidingsmomenten in de driehoek

In deze bijlage beginnen we met een uitwerking van de begeleidingsmomenten 'in de driehoek' voor de docenten in opleiding van de Universiteit Leiden Iclon en de Technische Universiteit Delft Sec en vervolgen we met een beschrijving die van toepassing is op de docenten in opleiding van de Hogeschool Rotterdam. We sluiten af met een afbeelding van de gesprekskaart. Dit laatste is het instrument dat 'onder de gesprekken ligt'.

Wat is een driehoeksgesprek

In het driehoeksgesprek krijgt de docent in opleiding de gelegenheid om eigen leervragen te formuleren, die gebaseerd zijn op opleidingsdoelen of vereiste leeruitkomsten. Zo wordt de verbinding gelegd tussen wat verplicht is vanuit de opleidingsinstituten en datgene wat de docent in opleiding wil leren: de docent in opleiding is eigenaar van zijn eigen leerproces. Dit gesprek dient dan ook door de docent in opleiding goed voorbereid te worden. Ook maakt de docent in opleiding van dit gesprek een beknopt verslag.

De begeleidingsmomenten 'in de driehoek' zijn niet de enige momenten waarop er afstemming en begeleiding plaatsvindt. Maar het zijn wel de momenten die echt met alle 3 de 'partijen' worden gehouden. Daarnaast worden docenten in opleiding begeleid door het instituut en worden docenten in opleiding begeleid door de school, zowel individueel als in een groepje.

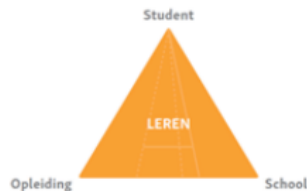
Zoals in het opleidingsplan (§ 4.2, 4.3) beschreven staat heeft het gesprek vaste onderdelen. Ook vind je daar een verwijzing naar bronnen rondom de inzet van het driehoeksgesprek. In de dialoogkaart (verderop in deze bijlage) staan de vaste onderdelen uitgeschreven. De voorkant van de dialoogkaart biedt alle betrokkenen houvast qua gespreksstructuur en uitgangspunten. De achterkant bevat een schematische weergave van de leerresultaten of eindtermen die centraal staan in het werkplekleren.

Tijdspad van de begeleidingsmoment 'In de driehoek'

We gaan in de tijdlijn uit van de maand september als startmoment van het werkplekleren. Het tijdspad wordt hieronder in zowel tekst als in een tabel uiteengezet. In de praktijk is er ook de mogelijkheid om in februari te starten met het werkplekleren, deze laten we voor nu buiten beschouwing.

Na de gesprekskaart voor de driehoeksgesprekken staan op de volgende pagina's de beschrijving van de begeleidingsmomenten voor achtereenvolgens ICLON, TU Delft - SEC en Hogeschool Rotterdam. Op onze website <https://opleidingsschool-odw.nl/kennisbank/> vind je in de kennisbank overzichten met leerresultaten, rubrics en beoordelingen van de verschillende instituten.

Gesprekskaart Driehoeksgesprek

Gespreksleidraad

- Kennismaken (check-in)
- Praktische informatie controleren (studiefase, groep, studievoortgang)
- Welzijn van de student
- Terugblikken op ervaringen
- De leeropbrengst/leervragen
- De maat
- De leerweg
- Bijdrage student aan schoolontwikkeling

Uitgangspunten

1. Werk altijd met de volledige driehoek;
2. Student eerst;
3. Elke stap (of het nu gaat om de leeropbrengst, de maat of de leerweg) eindigt met een concrete formulering;
4. Student legt deze formuleringen (en eventuele aanvullende afspraken) vast en deelt deze na het gesprek met het instituut en de school;
5. Gedurende de periode van het werkplekleren varieert het accent van de driehoeksgesprekken:
 - a. Zo wordt er in het **eerste gesprek** veel aandacht besteed aan afstemming, van taken, verantwoordelijkheden en verwachtingen.
 - b. In een **driehoeksgesprek waar een lesobservatie** voorafgaat, kunnen betrokkenen refereren aan praktijkvoorbeelden om de leeropbrengst aan te tonen of te (her)formuleren.
 - c. Bij **evaluatieve driehoeksgesprekken** ligt de nadruk op de beoordeling.

1. De Leeropbrengst

Wat wil de student leren deze periode? Met andere woorden: wat is de gewenste **leeropbrengst**? De lerende leraar is eigenaar van zijn leervragen. Deze leervragen komen voort uit de beoordelingscriteria werkplekleren van het instituut. Zie hiervoor de rubrics of leeruitkomsten/leerresultaten op de achterkant.

Voorbeeld:

- Het begint met het vaststellen van de algemene leeropbrengst; de student moet bijvoorbeeld 'leren differentiëren'.
- Vervolgens gaat de driehoek daar betekenis aan geven door de leeruitkomst steeds meer te specificeren en te concretiseren. Wat houdt 'kunnen differentiëren' precies in? In welke klas(sen) moet/wil je dat kunnen?

Formuleer met elkaar de **Leeropbrengst**.

2. De Maat

De maat gaat over de kwaliteit van de leeropbrengst die de student aan het einde van deze periode gaat leveren. Welke zichtbaar gedrag hoort bij deze leervraag? Wanneer is aan deze leervraag voldaan? Kortom, wat is **de maat**? Wanneer is de student tevreden? Wat is de maat van de opleiding? En welke maat hanteert de school?

Voorbeeld:

- Als ik tussentijds op lesbezoek kom bij jou, wat zie ik dan? Wat doen de leerlingen dan?
- Als je een medestudent of teamlid op jouw school zou moeten beoordelen op deze leeropbrengst, wat wil jij dan zeker bij hem zien?
- Wanneer ben je tevreden? En wanneer ben je echt trots?

Formuleer met elkaar de **Maat**.

3. De Leerweg

Op welke manier gaat de student zijn leerdoelen bereiken, **de leerweg**? Wat gaat hij dus doen? Welke mogelijke activiteiten zijn hiervoor relevant? Wie/wat heeft hij nodig op de school waar het werkplekleren plaatsvindt? Indien dat niet op de school geboden kan worden, kan de student terecht bij een ander deel van het partnerschap, dat wil zeggen op een andere schoollocatie of het opleidingsinstituut?

Voorbeeld:

- Wat kan je in de klas en/of buiten de klas doen om te werken aan de leeropbrengst?
- Wat is op het opleidingsinstituut aan vakken, docenten en literatuur aanwezig?
- Kan je bij iemand op school meekijken? Kan je van iemand leren?

Formuleer met elkaar de **Leerweg**.

Figure 1 gesprekskaart

ICLON

Half augustus: informatie

Stagebureau Iclon stuurt algemene mail met alle informatie over de opleiding aan schoolopleider en zo mogelijk werkplekbegeleider.

Begin september: start werkplekleren en het eerste driehoeksgesprek

Instituutsopleider (op de universiteiten supervisor genoemd) stuurt voor aanvang of direct na de start van de stageperiode een kennismakingsmail naar de schoolopleider en werkplekbegeleider en doet daarin een voorstel voor een eerste driehoeksgesprek. Dit gesprek vindt op de schoollocatie of online plaats.

Op de eerste transferdag van het schooljaar, waarin alle ODW-docenten in opleiding samenkomen, wordt aandacht besteed aan de wijze waarop deze driehoeksgesprekken gevoerd worden.

In het gesprek tussen instituut (supervisor), school (schoolopleider of werkplekbegeleider) en de docent in opleiding ligt de nadruk op het maken van een gezamenlijke start en het bespreken van leervragen. Er wordt nogmaals verduidelijkt wie er gedurende het werkplekleren welke taken en verantwoordelijkheden heeft. De school heeft het beste zicht op het welbevinden en de ontwikkelingen van de docent in opleiding. Wanneer daarover zorgen zijn is het aan de docent in opleiding, maar ook aan de school om tijdig met de instituutsopleider contact op te nemen. Je zou dit ook een afstemmingsgesprek kunnen noemen.

Tussen herfst en kerstvakantie: lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsopleider komt op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt wederom 'de driehoek' bij elkaar. Ditmaal staat in het driehoeksgesprek de voortgang centraal. Het vertrekpunt is (het door de docent in opleiding opgestelde verslag van) de uitkomst van het startgesprek. Er wordt besproken hoe er gewerkt is aan de leeropbrengsten. Was dit in de geobserveerde les zichtbaar voor de supervisor? Is dit op andere momenten ook waargenomen door de school? Voldoet deze aan de geformuleerde criteria (de maat genoemd)?

Vervolgens formuleert de docent in opleiding de (nieuwe) eigen leervragen voor de komende maanden, net zoals bij het startgesprek.

Januari – middenevaluatie

Op basis van de 360-graden feedback, waaronder een beoordeling op de rubrics door de schoolopleider, vindt een beoordelingsgesprek plaats. Dit driehoeksgesprek vindt plaats op het instituut of online. Het vertrekpunt van dit gesprek is de 360-graden feedback. Vervolgens formuleert de docent in opleiding de (nieuwe) eigen leervragen voor de komende maanden, net zoals bij het startgesprek.

Voor minoren is er in januari geen sprake van een midden- maar van een eindevaluatie (zie verderop).

Maart-april: lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsopleider komt op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt wederom 'de driehoek' bij elkaar. Ditmaal staat in het driehoeksgesprek de voortgang

centraal. Het vertrekpunt is (het door de docent in opleiding opgesteld verslag van) de uitkomst van het startgesprek. Er wordt besproken hoe er gewerkt is aan de leeropbrengsten. Was dit in de geobserveerde les zichtbaar? Is dit op andere momenten ook waargenomen door de school? Voldoet deze aan de geformuleerde criteria (de maat genoemd)?

Vervolgens formuleert de docent in opleiding de (nieuwe) eigen leervragen voor de komende maanden, net zoals bij het startgesprek.

Eind juni: eindevaluatie

Het laatste driehoeksgesprek van een leerperiode is een afsluitend en tevens beoordelend gesprek. Binnen ODW is er sprake van gezamenlijk beoordelen.

De instituutsopleider (supervisor) is eindverantwoordelijk voor de beoordeling en krijgt hiervoor input van schoolopleider en de werkplekbegeleider. Op basis van de 360-graden feedback, waaronder een beoordeling op de rubrics door de schoolopleider, vindt een beoordelingsgesprek plaats. Dit driehoeksgesprek is op het instituut of online.

Tijdslijn

Wanneer	Wat	Waar
Augustus	Informatie	Online
September	Driehoek: afstemming werkpleklers + eerste driehoeksgesprek	Op schoollocatie of online
Oktober	Driehoek: Lesobservatie en driehoeksgesprek (in de periode herfstvakantie – kerstvakantie.)	Op schoollocatie
November		
December		
Januari	Driehoek; Middenevaluatie Masterstudenten Eindevaluatie Minorstudenten	Op instituut of online
Februari		
Maart	<u>Driehoek: Lesobservatie en driehoeksgesprek</u> (maart – april)	Op schoollocatie
April		
Mei		
Juni	Driehoek: eindevaluatie + beoordeling	Op instituut of online
Juli		

TU Delft - SEC

Het schoolpracticum van de lerarenopleiding aan de TU Delft (stage) bestaat uit twee fases, de basismodule en de verdiepingsmodule. Beide hebben een omvang van een semester (30 EC) en starten twee keer per academisch jaar (september en februari). Per startmoment volgt hieronder een uitwerking van de begeleidingsmomenten in de driehoek.

'September-start'

Half augustus: startdag TU Delft

Op de startdag wordt informatie gegeven over de opleiding en wordt kennis gemaakt met medestudenten en de instituutsbegeleider.

Begin september: start werkplekieren

Instituutsbegeleider (instituutsopleider) stuurt voor aanvang of direct na de start van de stageperiode een kennismakings- en informatiemail naar de schoolopleider en werkplekbegeleider.

In de eerste stageweek maakt de docent in opleiding samen met de werkplekbegeleider een werkplan met daarin de leervragen van de docent in opleiding.

November: basismodule

Na ongeveer 10 weken stage: lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsbegeleider komt op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt 'de driehoek' bij elkaar. In het driehoeksgesprek staat de voortgang centraal.

Na ongeveer tien weken vult de schoolopleider en/of werkplekbegeleider een tussentijdse beoordeling in. Deze wordt besproken met de docent in opleiding, die hier een verslag van maakt. Vervolgens maakt de docent in opleiding in overleg met de werkplekbegeleider een (aangepast) werkplan (inclusief leervragen) voor het tweede deel van de stage.

Oktober / november: verdiepingsmodule

Na ongeveer 8 en 15 weken stage: lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsbegeleider komt in de verdiepingsmodule tweemaal op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt 'de driehoek' bij elkaar. In het driehoeksgesprek staat de voortgang centraal.

Na ongeveer tien weken vult de schoolopleider en/of werkplekbegeleider een tussentijdse beoordeling in. Deze wordt besproken met de docent in opleiding, die hier een verslag van maakt. Vervolgens maakt de docent in opleiding in overleg met de werkplekbegeleider een (aangepast) werkplan (inclusief leervragen) voor het tweede deel van de stage.

Eind januari: eindevaluatie

De schoolopleider (in overleg met de werkplekbegeleider) vult een eindevaluatie in. Deze wordt besproken met de docent in opleiding die er verslag van maakt. Na het inleveren van alle benodigde stageopdrachten volgt er een eindgesprek tussen de instituutsbegeleider en de schoolopleider en/of de werkplekbegeleider. De instituutsbegeleider (supervisor) is eindverantwoordelijk voor de beoordeling en krijgt hiervoor input van schoolopleider en de werkplekbegeleider.

'Februari-start'

Half januari: startdag TU Delft

Op de startdag wordt informatie gegeven over de opleiding en wordt kennis gemaakt met medestudenten en de instituutsbegeleider.

Begin februari: start werkplekieren

Instituutsbegeleider (instituutsopleider) stuurt voor aanvang of direct na de start van de stageperiode een kennismakings- en informatiemail naar de schoolopleider en werkplekbegeleider.

In de eerste stageweek maakt de docent in opleiding samen met de werkplekbegeleider een werkplan met daarin de leervragen van de docent in opleiding.

April: basismodule

Na ongeveer 10 weken stage: lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsbegeleider komt op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt 'de driehoek' bij elkaar. In het driehoeksgesprek staat de voortgang centraal.

Na ongeveer tien weken vult de schoolopleider en/of werkplekbegeleider een tussentijdse beoordeling in. Deze wordt besproken met de docent in opleiding, die hier een verslag van maakt. Vervolgens maakt de docent in opleiding in overleg met de werkplekbegeleider een (aangepast) werkplan (inclusief leervragen) voor het tweede deel van de stage.

Maart/april: verdiepingsmodule

Na ongeveer 8 en 15 weken stage: lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsbegeleider komt in de verdiepingsmodule tweemaal op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt 'de driehoek' bij elkaar. In het driehoeksgesprek staat de voortgang centraal.

Na ongeveer tien weken vult de schoolopleider en/of werkplekbegeleider een tussentijdse beoordeling in. Deze wordt besproken met de docent in opleiding, die hier een verslag van maakt. Vervolgens maakt de docent in opleiding in overleg met de werkplekbegeleider een (aangepast) werkplan (inclusief leervragen) voor het tweede deel van de stage.

Eind juni: eindevaluatie

De schoolopleider (in overleg met de werkplekbegeleider) vult een eindevaluatie in. Deze wordt besproken met de docent in opleiding die er verslag van maakt. Na het inleveren van alle benodigde stageopdrachten volgt er een eindgesprek tussen de instituutsbegeleider en de schoolopleider en/of de werkplekbegeleider (per telefoon). De instituutsbegeleider (supervisor) is eindverantwoordelijk voor de beoordeling en krijgt hiervoor input van schoolopleider en de werkplekbegeleider.

Tijdslijn

Wanneer	Voor wie	Waar	Voor wie	Waar
	September-start		Februari-start	
Augustus	Informatie op de startdag	TU Sec		
September	start werkpleklers + informatie	Mail		
Oktober	8e week verdiepingsmodule: lesobservatie, tussentijdse beoordeling en driehoeksgesprek	schoollocatie		
November	10e stageweek basismodule: lesobservatie, tussentijdse beoordeling en driehoeksgesprek	schoollocatie		
December	15e week verdiepingsmodule: lesobservatie, tussentijdse beoordeling en driehoeksgesprek	schoollocatie		
Januari	Eindevaluatie -Instituut & School Eindgesprek -Instituut & docent in opleiding	Per telefoon Op instituut	Informatie op de startdag	TU Sec
Februari			Start werkpleklers + informatie	mail
Maart			8e week verdiepingsmodule: lesobservatie, tussentijdse beoordeling en driehoeksgesprek	schoollocatie
April			10e week basismodule: lesobservatie, tussentijdse beoordeling en driehoeksgesprek	schoollocatie
Mei			15e week verdiepingsmodule: lesobservatie, tussentijdse beoordeling en driehoeksgesprek	schoollocatie
Juni			Eindevaluatie -Instituut & School Eindgesprek -Instituut & docent in opleiding	Per telefoon Op instituut.
<i>Juli</i>				

Hogeschool Rotterdam

Half augustus: informatie

Hogeschool Rotterdam verzorgt direct na de opening van het schooljaar voorlichtingsbijeenkomsten voor schoolopleiders en werkplekbegeleiders. Tevens is er op de site van de Hogeschool Rotterdam informatie te vinden rondom het werkplekleren.¹

Begin september: start werkplekleren en het eerste driehoeksgesprek

Instituutsopleider stuurt voor aanvang of direct na de start van de stageperiode een kennismakingsmail naar de schoolopleider en werkplekbegeleider en doet daarin een voorstel voor een eerste driehoeksgesprek. Dit gesprek vindt op de stagelocatie plaats.

Op de eerste transferdag van het schooljaar, waarin alle ODW-docenten in opleiding samenkomen, wordt aandacht besteed aan de wijze waarop deze driehoeksgesprekken gevoerd worden.

De docent in opleiding leest voorafgaand aan dit gesprek het beoordelingsformulier door. In het gesprek tussen instituut (supervisor), school (schoolopleider of werkplekbegeleider) en de docent in opleiding ligt de nadruk op het maken van een gezamenlijke start en het bespreken van leervragen. Er wordt nogmaals verduidelijkt wie er gedurende het werkplekleren welke taken en verantwoordelijkheden heeft. De school heeft het beste zicht op het welbevinden en de ontwikkelingen van de docent in opleiding. Wanneer daarover zorgen zijn is het aan de docent in opleiding, maar ook aan de school om tijdig met de instituutsopleider contact op te nemen. Je zou dit ook een afstemmingsgesprek kunnen noemen.

In het driehoeksgesprek krijgt de docent in opleiding de gelegenheid om eigen leervragen te formuleren, die gebaseerd zijn op opleidingsdoelen of vereiste leeruitkomsten. Zo wordt de verbinding gelegd tussen wat verplicht is vanuit de opleidingsinstituten en datgene wat de docent in opleiding wil leren: de docent in opleiding is eigenaar van zijn eigen leerproces. Dit gesprek dient dan ook door de docent in opleiding goed voorbereid te worden. Ook maakt de docent in opleiding van dit gesprek een beknopt verslag.

Zoals in het opleidingsprogramma uitgeschreven staat heeft het gesprek vaste onderdelen (§ 4.3.6). In de dialoogkaart (verderop in dit document) staan deze ook uitgeschreven. De dialoogkaart biedt alle betrokkenen houvast in zowel de gespreksstructuur als op het gebied van de rubrics en de leeruitkomsten.

In de periode december, januari, februari; lesobservatie en driehoeksgesprek

Instituutsopleider komt op schoolbezoek; dit start met een lesobservatie. Na afloop van de les komt wederom 'de driehoek' bij elkaar. Ditmaal staat in het driehoeksgesprek de voortgang centraal. Het vertrekpunt is (het door de docent in opleiding opgestelde verslag van) de uitkomst van het startgesprek. Er wordt besproken hoe er gewerkt is aan de leeropbrengsten. Was dit in de geobserveerde les zichtbaar voor de instituutsopleider? Is dit op andere momenten ook waargenomen door de school? Voldoet deze aan de geformuleerde criteria (de maat genoemd)?

¹<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/samenwerking/instituten/instituut-voor-lerarenopleidingen/tweedegraads/studiemateriaal/>

Vervolgens formuleert de docent in opleiding de (nieuwe) eigen leervragen voor de komende maanden, net zoals bij het startgesprek.

Juni - eindevaluatie:

Het laatste driehoeksgesprek van een leerperiode is een afsluitend en tevens beoordelend gesprek. Binnen ODW is er sprake van gezamenlijk beoordelen. Dit driehoeksgesprek vindt op de schoollocatie plaats.

Tijdslijn

Wanneer	Wat	Waar
Augustus	Informatie	Online
September	Driehoek: afstemming werkpleklers + eerste driehoeksgesprek	Op schoollocatie
Oktober		
November		
December	Driehoek:	Op schoollocatie
Januari	Lesobservatie en driehoeksgesprek	
Februari	(in de periode dec. – mrt.)	
Maart		
April		
Mei		
Juni	Driehoek: eindevaluatie + beoordeling	Op schoollocatie
Juli		